

ZUZANA
CANDIGLIOTA
ADVOKÁTKA

Ústavní soud
Joštova 8
660 83 Brno

sp. zn. II. ÚS 3777/18

V Brně dne 19. 12. 2018

Stěžovatelka: [REDACTED], nar. [REDACTED]

bytem [REDACTED]

Zastoupena: Zuzanou Candigliota, advokátkou se sídlem Burešova 615/6, 602 00 Brno

Účastníci řízení: Obvodní soud pro Prahu 2, Francouzská 19/808, 120 00 Praha 2

Městský soud v Praze, Spálená 6/2, 112 16 Praha 2

Doplnění ústavní stížnosti

- proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2018, č. j. 70 Co 212/2018

I. Úvod

Ústavní stížností se stěžovatelka domáhala zrušení II. výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2018, č. j. 70 Co 212/2018-165. **Stěžovatelka spatřuje v tomto výroku, kterým jí nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před soudy, porušení svého práva na spravedlivý proces a na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem.** Tímto ústavní stížnost doplňujeme.

II. Popis rozhodujících okolností

Napadeným rozsudkem bylo konstatováno, že stěžovatelka byla vystavena nesprávnému úřednímu postupu orgánu sociálněprávní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), který zcela bezdůvodně a šikanózně vyvolal soudní řízení o uložení výchovného opatření (dále jen „řízení o výchovném opatření“), ve kterém stěžovatelce hrozilo odebrání nezletilé dcery. Z rozsudku mj. vyplývá, že OSPOD toto řízení inicioval zjevně ve snaze být nápomocen škole v šikanózním postupu vůči stěžovatelce jako matce nezletilého dítěte, které s ohledem na svůj zdravotní stav potřebovalo tomu odpovídající speciální přístup, matka však nechtěla nezletilou vzdělávat v segregované škole a snažila se zajistit podmínky pro její vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu. Soud shledal, že OSPOD takto postupoval, 1) přestože z jeho šetření vyplývaly závěry, že matka o nezletilou pečuje dobře, 2) aniž by před podáním návrhu soudu se stěžovatelkou o věci hovořil, 3) aniž by provedl vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a 4) aniž by vypracoval individuální plán ochrany dítěte, považoval-li nezletilou za vážně ohroženou. Podle soudu tak OSPOD postupoval v rozporu se zásadami proporcionality a subsidiarity.

Nesprávný úřední postup OSPOD byl konstatován nejen uvedeným rozsudkem, ale též je konstatovány nadřízený správní orgán OSPOD, Ministerstvo práce a sociálních věcí, veřejná ochránkyně práv. Pochybení OSPOD jinými slovy spočívalo v tom, že OSPOD na matku vyvíjel nátlak, aby svou dceru umístila do speciální školy, a vyhrožoval jí, že jinak dojde k odebrání nezletilé z její péče, přestože se o ni po všech stránkách řádně starala a prosazovala dodržování jejích práv.

Zahájení řízení o výchovném opatření na návrh OSPOD ve stěžovatelce vyvolalo vážné obavy, že jí může být odebráno dítě, proto vyhledala pomoc advokáta, kterou byla nucena hradit ze svých prostředků. Po dvou letech bylo řízení zastaveno spolu s výrokem, že náklady řízení se nepřiznávají žádnému z účastníků, přestože stěžovatelka náklady uplatňovala.

Stěžovatelka se před Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) a následně též v soudním řízení domáhala z důvodu nesprávného úředního postupu OSPOD náhrady nemajetkové újmy v penězích ve výši 40.000 Kč a náhrady nákladů právního zastoupení v soudním řízení o uložení výchovného opatření ve výši 30.000 Kč (dále jen „odškodňovací řízení“).

Stěžovatelce byla ministerstvem vyplacena mimosoudně částka 10.000 Kč a v tomto rozsahu vzala žalobu zpět. Zbytek požadovaného plnění soud prvního stupně zamítl, neboť i přes uznání pochybení a částečné vyplacení zadostiučinění ze strany MPSV neshledal soud v postupu OSPOD nesprávný úřední postup.

Odvolací soud (v napadeném rozsudku) sice nesprávný úřední postup shledal, ale přiznal stěžovatelce pouze dalších 10.000 Kč na náhradě nemajetkové újmy. Náhradu nákladů právního zastoupení v řízení o uložení výchovného opatření odvolací soud stěžovatelce nepřiznal s odůvodněním: „*O nákladech právního zastoupení žalobkyně v řízení o návrhu OSPOD na nařízení výchovného opatření bylo soudem*

rozhodnuto v usnesení, jímž soud řízení končil. Není proto možné, aby o téže otázce rozhodoval soud nyní znovu v jiném řízení. Také v této části proto byl zamítavý výrok napadeného rozsudku jako věcně správný potvrzen (§ 219 o.s.ř.).“

O nákladech odškodňovacího řízení odvolací soud rozhodl napadeným II. výrokem, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Tento výrok odůvodnil takto: „*Protože však odvolací soud částečně změnil rozhodnutí soudu I. stupně, podle ust. § 224 odst. 2 o.s.ř. rozhodoval nově také o nákladech řízení před soudem I. stupně. Jeho nákladový výrok vychází z ust. § 142 odst. 2 o.s.ř., když žalobkyně v řízení uspěla v požadavku na náhradu nemajetkové újmy (neboť míra uspokojení jejího finančního požadavku není rozhodující pro posouzení důvodnosti nároku co do základu, závisí-li rozhodnutí o výši plnění na úvaze soudu), avšak neuspěla v žádosti o náhradu škody. Byl-li jeden z jejích žalobních požadavků úspěšným a druhý nikoli (a stejně tomu bylo současně u žalované), byl poměr procesního úspěchu a neúspěchu žalobkyně a žalované stejný. Proto bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.“*

Stěžovatelka tak sice formálně uspěla tím, že byl v odůvodnění rozsudku konstatován nesprávný úřední postup a že jí bylo vyplaceno 20.000 Kč na náhradě nemajetkové újmy, nicméně náklady vynaložené na právní pomoc v řízení o výchovném opatření asi dvojnásobně přesáhly přiznané finanční zadostiučinění. Stěžovatelka uplatňovala před soudem částku 30.000 Kč na nákladech za advokáta, ale následně vynaložila ještě další prostředky na další právní služby, neboť řízení o výchovném opatření ještě nebylo skončeno (zastaveno bylo až dne 7. 2. 2018, žaloba byla podána asi o rok dříve). Stěžovatelce navíc nebyla ani přiznána náhrada nákladů samotného odškodňovacího řízení. **To v důsledku znamená, že stěžovatelka sice byla poškozena nesprávným úředním postupem, ale stát se k tomu postavil tak, že stěžovatelce kompenzoval nemajetkovou újmu ve výši zlomku vzniklých nákladů na právní zastoupení v obou řízeních** (o výchovném opatření a v odškodňovacím řízení).

Co se týká nepřiznaných nákladů na právní služby advokáta v řízení o výchovném opatření, stěžovatelka se domáhá jejich přiznání i nadále, a to ve dvou větvích soudnictví. Jednak v samotném řízení o uložení výchovného opatření už dvakrát podala odvolání kvůli nepřiznání nákladů řízení, nicméně názor soudu je zatím ten, že nelze OSPOD zavázat jako opatrovníka k náhradě nákladů řízení jinému účastníkovi. Za druhé se stěžovatelka domáhá přiznání náhrady nákladů na advokáta v odškodňovacím řízení tím, že podala dovolání proti napadenému rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2018, č. j. 70 Co 212/2018, kterým jí nebyla přiznána náhrada na advokáta v řízení o výchovném opatření.

Proti II. výroku tohoto rozsudku ovšem dovolání není přípustné dle § 238 odst. 1 písm. h), proto stěžovatelka proti tomuto výroku podává tuto ústavní stížnost.

III. Právní argumentace

Jak už bylo uvedeno výše, napadený výrok o nepřiznání náhrady nákladů řízení je odůvodněn tím, že žalobkyně uspěla v požadavku na náhradu nemajetkové újmy, ale neuspěla v žádosti o náhradu škodu, takže jeden z jejích žalobních požadavků byl úspěšný a druhý nikoliv, proto byl poměr procesního úspěchu a neúspěchu žalobkyně a žalované stejný a proto bylo rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Stěžovatelce tak nebyly přiznány náklady odškodňovacího řízení, protože se kromě náhrady nemajetkové újmy domáhala i nákladů za právní zastoupení, které jí vznikly v řízení, které bylo přímým následkem nesprávného úředního postupu.

Stěžovatelka je přesvědčena, že nepřiznáním nákladů odškodňovacího řízení byla porušena její ústavně zaručená práva, a to právo na spravedlivý proces a právo na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem.

Přestože se Ústavní soud ve své rozhodovací praxi staví k otázce nákladů řízení rezervovaně, neboť spor o náhradu nákladů řízení, i když se může některého z účastníků citelně dotknout, zpravidla nedosahuje intenzity opodstatňující závěr o porušení základních práv a svobod účastníka řízení, tento případ podle našeho názoru dosahuje ústavněprávní dimenze a napadený výrok rozhodnutí představuje závažné pochybení soudu a porušení práva na náhradu škody nesprávným úředním postupem.

Z nálezu Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2017, sp. zn. II.ÚS 3070/14, citujeme následující odstavce:

„19. V nálezu sp. zn. I. ÚS 2717/08 ze dne 30. 8. 2010 (N 175/58 SbNU 529), na který odkazují i stěžovatelé, Ústavní soud formuloval pravidla pro rozhodování o nákladech řízení v situacích, kdy je řízení vedeno o více nárocích (věcech). Nosnými důvody tohoto nálezu, jež budou vyloženy v následujících odstavcích, je Ústavní soud vázán dle čl. 89 odst. 2 Ústavy a ve smyslu své ustálené judikatury [srov. zejména nález sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465)]. Jelikož II. senát Ústavního soudu neshledal důvod k postupu dle ustanovení § 23 zákona o Ústavním soudu, vycházejí výrok i odůvodnění tohoto rozhodnutí právě z nosných důvodů citovaného nálezu sp. zn. I. ÚS 2717/08. S ohledem na specifický kontext projednávané věci však pravidlo z tohoto nálezu plynoucí nemůže být aplikováno mechanicky, nýbrž naopak s přihlédnutím k věcnému vztahu mezi (neúspěšným) návrhem stěžovatelů na určení výše dorovnání a jejich (úspěšným) návrhem na plnění.

*20. V tomto nálezu Ústavní soud odmítl závěr, podle něhož má být úspěch účastníků řízení posuzován ve vztahu k řízení jako celku. Konstatoval, že právo na náhradu nákladů sporného řízení je upraveno především v ustanovení § 142 o. s. ř., z něhož vyplývá, že základním kritériem, jímž se řídí, je úspěch ve "věci". Pojem "věc" pak Ústavní soud ve smyslu relevantní judikatury chápal jako předmět řízení, jak byl vymezen žalobou, popř. dalšími dispozitivními procesními úkony. Uvedl ovšem, že **při rozhodování o náhradě nákladů řízení nelze úspěch či neúspěch procesních stran posuzovat ve vztahu k řízení jako celku, jak to v tehdy projednávané věci učinil obecný soud, nýbrž je nutno každou věc, tj. každý nárok, jenž je předmětem řízení, posoudit samostatně** (srov. i Škárová, M. in Winterová, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. 3. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2007, s. 315; Putna, M. in Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 979-980). **Obecné soudy jsou proto ve smyslu tohoto nálezu povinny stanovit, zda a kdo má právo na náhradu nákladů řízení ve vztahu ke každému dílčímu žalobou vymezenému nároku.**“*

Pokud by se Městský soud v Praze řídil tímto výkladem Ústavního soudu, pak by posoudil otázku nákladů řízení zvlášť pro nárok na náhradu imateriální újmy a zvlášť pro náhradu škody spočívající v nákladech na advokáta v řízení o výchovném opatření. **To by znamenalo, že by u prvního nároku byla stěžovatelka úspěšná a byly by jí přiznány náklady řízení v plné výši, neboť i Městský soud v Praze konstatoval, že u tohoto nároku byla ve své podstatě procesně úspěšná, neboť rozhodnutí o výši nemajetkové újmy závisí na úvaze soudu, a tedy i z částečného plnění se dovozuje plný úspěch ve věci.** Stěžovatelce by tak byly přiznány náklady řízení za několik úkonů právní služby, cestovné a soudní poplatky v celkové hodnotě

několika desítek tisíc Kč. Naopak u druhého nároku by sice byla považována za neúspěšnou, nicméně z toho by jí vyplývala povinnost uhradit žalované náhradu nákladů řízení v hodnotě 300 Kč za jeden úkon právní služby, tedy pouze zlomek toho, co by žalovaná měla uhradit jí.

Nesprávným protiústavním výkladem tak Městský soud v Praze žalobkyni zbavil jejího nároku na náhradu nákladů řízení, přitom rozhodování o nákladech řízení před obecnými soudy je dle judikatury Ústavního soudu integrální součástí soudního řízení i práva na spravedlivý proces. **Nelze odhlédnout od toho, že stěžovatelka byla takto připravena o částku přesahující přiznané zadostiučinění za nemajetkovou újmu, což činí toto rozhodnutí ještě absurdnějším a nespravedlivějším. Nejde ani o bagatelní částku, která by nedosahovala ústavněprávní dimenze v tomto konkrétním případě s přihlédnutím k postavení stěžovatelky jako fyzické osoby, která byla bezdůvodně vystavena hrozbě bezdůvodného odebrání dítěte, a tedy závažnému ohrožení práva na rodinný život. Stěžovatelka není kverulantkou, která by zahajovala soudní spory z důvodu banálních pochybení.**

Nad rámec uvedeného uvádíme, že se ani tak neztotožňujeme se závěrem, že byla (měla být) stěžovatelka neúspěšná se svým nárokem na náhradu škody v důsledku vynaložených nákladů na advokáta v řízení o výchovném opatření. I zde došlo k nesprávnému posouzení ze strany odvolacího soudu.

Pokud řízení o výchovném opatření bylo přímým následkem nesprávného úředního postupu OSPOD a pokud nelze v tomto samotném řízení přiznat stěžovateli náhradu nákladů řízení (neboť – jak je uvedeno výše – Městský soud v Brně tvrdí, že OSPOD jako opatrovníka zavázat k náhradě nákladů řízení jinému účastníkovi), pak jí měla být vzniklá škoda přiznána v odškodňovacím řízení. Oba nároky vznesené stěžovatelkou jsou provázány a těžko lze říci, že stát neodpovídá za škodu způsobenou vynaložením finančních prostředků na advokáta v řízení o výchovném opatření.

Stát tak dává stěžovateli jasnou zprávu: „*Občane, pokud proti tobě mé orgány budou zneužívat svou moc, můžeš se mnou soudit, ale velmi pravděpodobně neuspěješ¹. Pokud ale uspěješ, tak ti přiznám kompenzaci ve výši zlomku tvých nákladů, které vynaložíš na to, abych svůj nesprávný úřední postup konstatoval a abys minimalizoval následky mého pochybení. Tak si to dobře rozmysli a raději skloň hlavu a mlč!*“ Tento přístup je podle našeho názoru v rozporu s čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod i v rozporu se zásadami fungování právního státu, který by vůči občanům neměl zneužívat své mocenské postavení, a pokud tak učiní, měl by poskytnout úplnou náhradu vzniklé újmy a škody.

IV. Návrh

Stěžovatelka navrhuje, aby Ústavní soud vydal toto rozhodnutí:

- I. Výrokem II. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 8. 2018, č. j. 70 Co 212/2018-165, byla porušena základní práva stěžovatelky na spravedlivý proces a právo na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem zaručená čl. 36 Listiny základních práv a svobod.
- II. Toto rozhodnutí se proto v rozsahu výroku II. ruší.

---

¹ Úspěšnost žalob v řízení na náhradu škody způsobenou nesprávným úředním postupem se pohybuje kolem 20 %. Viz zde: <https://www.davidzahumensky.cz/2017/08/10/ministerstvo-nestiha-tak-prosadi-lo-soudni-poplatek-za-zaloby-proti-statu>.

[REDACTED]

zastoupena Zuzanou Candigliota, advokátkou